

วิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญ
ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี*
ANALYSIS OF BELIEFS AND RITUALS OF WORSHIPPING PHRA THAT
NANG PHEN AND THEIR IMPACT ON THE WAY OF LIFE OF THE WAT
KO KAEW COMMUNITY, PHEN DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

พระไพฑูรย์ คมกัรปณโญ (บัวเงิน)¹, บุญส่ง สิ้นธูนอก², พระมหาประทีป อภิวัตฒโน³
และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค⁴

Phra Paithoil Kampeerapanyo (Buangoen)¹, Boonsong Sinthunok², Phamaha Prateep Abhivatdhanon³
and Arithat Loesruamchok⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6402105009@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 3 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 8 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 10 มีนาคม 2568

Received 3 March 2025; Revised 8 March 2025; Accepted 10 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุใน
พระพุทธศาสนาเถรวาท 2.ศึกษาสภาพปัจจุบันความเชื่อ และพิธีกรรมการบูชาพระธาตุ
นางเพ็ญชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี 3.วิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรม
การบูชาพระธาตุนางเพ็ญ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

Citation:

* พระไพฑูรย์ คมกัรปณโญ (บัวเงิน), บุญส่ง สิ้นธูนอก, พระมหาประทีป อภิวัตฒโน และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค. (2568).
วิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี.
วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(2), 1-16.

Phra Paithoil Kampeerapanyo (Buangoen), Boonsong Sinthunok, Phamaha Prateep Abhivatdhanon
and Arithat Loesruamchok. (2025). Analysis Of Beliefs And Rituals Of Worshipping Phra That Nang Phen And
Their Impact On The Way Of Life Of The Wat Ko Kaew Community, Phen District, Udon Thani Province.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(2), 1-16.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

30 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล แล้วใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุ มีพื้นฐานความศรัทธาจากพระพุทธศาสนา โดยถือว่าพระธาตุเป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้า มีพลังศักดิ์สิทธิ์ ช่วยเสริมสิริมงคล พิธีกรรมสำคัญ ได้แก่ การเวียนเทียน การถวายพุทธบูชา การปิดทอง ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ในบริบทของชุมชนวัดเกาะแก้ว ความเชื่อเกี่ยวกับพระธาตุนางเพ็ญมีความเกี่ยวข้องกับโชคลาภ สุขภาพ และการปิดเป่าภัยพิบัติ พิธีกรรมที่สำคัญ เช่น การขอพร การถวายเครื่องสักการะ และการทำบุญบังไฟ สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและวิถีชีวิตชุมชน

2. สภาพปัจจุบันความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญชุมชนวัดเกาะแก้ว ยังคงสืบทอดอย่างต่อเนื่อง โดยมีความเชื่อเกี่ยวข้องกับโชคลาภ สุขภาพ และการปิดเป่าภัยพิบัติ รวมถึงการจัดพิธีกรรม เช่น การขอพร การถวายเครื่องสักการะ และการทำบุญบังไฟ เพื่อเสริมสิริมงคลรักษาความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและชุมชน

3. ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชน ได้แก่ ด้านปัจเจกบุคคล ช่วยสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ด้านสังคม ส่งเสริมความสามัคคีและการสืบทอดวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ช่วยกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจท้องถิ่น ด้านศีลธรรมช่วยให้ชาวบ้านตระหนักถึงบุญ-บาป จิตสำนึกทางศาสนา

คำสำคัญ: ความเชื่อและพิธีกรรม, การบูชา, พระธาตุนางเพ็ญ, วิถีชีวิตของชุมชน

Abstract

This research aims to 1.study the beliefs and rituals associated with the worship of relics in Theravāda Buddhism, 2.examine the current state of beliefs and rituals related to the worship of Phra That Nang Phen in the Wat Koh Kaew community, Phen District, Udon Thani Province, and 3.analyze the influence of these beliefs and rituals on the way of life in the Wat Koh Kaew community. This study adopts a qualitative research approach, collecting data from documents and interviews with 30 key informants using structured interview

guidelines. The collected data is then analyzed through comparative analysis to identify relationships between different aspects.

Research Findings:

1. Beliefs and Rituals of Worshiping Relics The beliefs and rituals surrounding the worship of relics are rooted in faith in Buddhism, considering relics as sacred symbols of the Buddha with divine power that bring auspiciousness. Important rituals include circumambulation, offerings to the Buddha, and gilding relics, which reflect the connection between religion and local culture. In the context of the Wat Koh Kaew community, beliefs about Phra That Nang Phen are associated with luck, health, and protection from misfortune. Significant rituals include making wishes, offering tribute, and participating in Bun Bang Fai (rocket festival), all of which highlight the relationship between religion and the community's way of life.

2. The Current State of Beliefs and Rituals in the Worship of Phra That Nang Phen The traditions and rituals surrounding Phra That Nang Phen continue to be preserved within the Wat Koh Kaew community. These beliefs remain connected to luck, health, and the prevention of misfortune. Rituals such as making wishes, offering sacred objects, and conducting the Bun Bang Fai festival are still practiced to maintain spiritual and communal harmony.

3. The Influence of Beliefs and Rituals on the Community's Way of Life
Individual Aspect: These beliefs provide psychological stability and emotional support. Social Aspect: They foster community unity and the preservation of cultural traditions. Economic Aspect: Religious activities stimulate local economic activities. Moral Aspect: The beliefs encourage an awareness of merit and sin, strengthening religious consciousness among community members.

Keywords: Beliefs and Rituals, Worship, Phra That Nang Phen, Community Way of Life

บทนำ

พระธาตุเป็นศาสนสถานที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนา โดยถือเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนมาอย่างยาวนาน (บุญมา แสงทอง, 2560: 108) การบูชาพระธาตุสะท้อนถึงความเชื่อในพลังศักดิ์สิทธิ์และการเสริมสร้างบุญบารมี ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในพื้นที่ที่มีประเพณีการบูชาพระธาตุ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (สมชาย ปัญญาธิคุณ, 2562: 78) พระธาตุนางเพ็ญเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี โดยมีพิธีกรรมการบูชาที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านในด้านศาสนา วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ (วรารัตน์ วัฒนสุข, 2561: 46) ความสำคัญของปัญหาความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุมีบทบาทสำคัญต่อชุมชน เนื่องจากเป็นกลไกในการเสริมสร้างความสามัคคี ความมั่นคงทางจิตใจ และการดำรงอยู่ของวัฒนธรรม (เจริญศรี ศรีสุวรรณ, 2563: 56) อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบันที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี อาจส่งผลกระทบต่อแนวทางการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมดั้งเดิม ดังนั้น การศึกษาและวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญจึงมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจบทบาทของศาสนาในบริบทของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป (วิชัย กุลบุตร, 2564: 82)

สภาพปัญหาปัจจุบันในปัจจุบัน ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุในชุมชนวัดเกาะแก้ว ยังคงได้รับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง แต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของรูปแบบและความเข้มข้นในการปฏิบัติ เนื่องจากอิทธิพลของสังคมสมัยใหม่ ทำให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการสืบทอดพิธีกรรมลดลง รวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของพิธีกรรมบางส่วนลดลง นอกจากนี้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตยังส่งผลต่อการจัดงานบุญประเพณีในชุมชน (พิมพ์ลักษณ์ จันทรา, 2565: 74) กลุ่มตัวอย่างที่ต้องศึกษาการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระธาตุนางเพ็ญในชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ และประชาชนทั่วไปที่มีบทบาทสำคัญในการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรม รวมถึงคนรุ่นใหม่ที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติพิธีกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อและพิธีกรรมในปัจจุบัน

ความสำคัญของการวิจัยการศึกษานี้มีความสำคัญเนื่องจากจะช่วยให้เข้าใจถึงรากฐานของความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ในปัจจุบัน นอกจากนี่ยังสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาการสืบทอดพิธีกรรมทางศาสนาให้สอดคล้องกับยุคสมัย โดยไม่สูญเสียเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น (สุรพล โพธิ์ทอง, 2566: 39) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ทำให้เข้าใจถึงรากฐานของความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญในบริบทของพระพุทธศาสนาเถรวาท ช่วยให้ชุมชนมีแนวทางในการสืบทอดและปรับตัวของพิธีกรรมให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน เป็นข้อมูลสำหรับนักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจเกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น สนับสนุนการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ในสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันความเชื่อ และพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอยะหริ่ง จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอยะหริ่ง จังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอยะหริ่ง จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระมหาสงกรานต์ จิรวทฺธโน (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาองค์ความรู้และการส่งเสริมประเพณีหกก่อกำแหงไฟ ไร่ฟ้าพระธาตุดอยตุง” ผลการวิจัยพบว่า ประวัติพระธาตุดอยตุง: พบว่ามีพระธาตุ 2 องค์ที่สร้างต่างสมัยกัน องค์แรกสร้างโดยพระเจ้าอู่ทอง (กษัตริย์องค์ที่ 3 แห่งเมืองโยนก) และองค์ที่สองสร้างโดยพญามังรายนราธิราช (กษัตริย์องค์ที่ 4 แห่งเมืองโยนก) ประเพณีหกก่อกำแหงไฟ: เป็นพิธีกรรมสำคัญของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดเชียงราย จัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน 4 (เดือน 6 เหนือ) เพื่อสงวนน้ำพระธาตุ เป็นทั้งการอนุรักษ์ประเพณีและส่งเสริมการท่องเที่ยว แนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้: ใช้กระบวนการสื่อสาร 4 ช่องทาง ได้แก่ เอกสาร, สื่อออนไลน์, แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (SD การ์ด), และสื่อสารสังคม เพื่อเผยแพร่ประเพณีหกก่อกำแหงไฟให้เป็นที่รู้จัก

พระสิทธิชัย จิตโสภณ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบประเพณีการตั้งธรรมเวสสันดรของชาวไทยจีน” ผลการวิจัยพบว่า ความสำคัญของเทศน์มหาชาติในชาวไทยจีน: ไทยจีนมีความเชื่อว่าการฟังเทศน์มหาชาติจะส่งผลให้ได้รับอานิสงส์ เช่น ได้พบพระศรีอริยเมตไตรย, เสวยสมบัติในสวรรค์, และไม่ตกนรก รูปแบบการตั้งธรรมเวสสันดร: มี 4 รูปแบบสำคัญ ได้แก่ การจัดพิธีโดยมีจุดประสงค์เพื่อการเทศน์โดยตรง การเทศน์เป็นส่วนหนึ่งของพิธีบรรพชาอุปสมบท การเทศน์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับ การเทศน์ตามประเพณีลอยกระทง รูปแบบการเทศน์: ใช้การเทศน์มหาชาติแบบ 13 กัณฑ์โดยเรียงลำดับ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวการบำเพ็ญบารมีของพระเวสสันดร

พระครูใบฎีกาณัฐนันท์ ฉนทสีโล (ไชยยายอง) (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหริภุญชัยของชาวพุทธล้านนา” ผลการวิจัยพบว่า ประเภทของความเชื่อทางพุทธศาสนา: ได้แก่ กัมมสัทธา เชื่อในกฎแห่งกรรม วิปากสัทธา เชื่อว่ากรรมส่งผลตามมา กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ประวัติพระธาตุหริภุญชัย: สร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า โดยพระเจ้าอาทิตยราช กษัตริย์นครหริภุญชัย อิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อชาวพุทธล้านนา: ส่งผลต่อ 4 ด้าน วิถีชีวิต ใช้ชีวิตเรียบง่าย, มีสันโดษ, อ่อนน้อม สัจคม เคารพผู้อาวุโส, อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ประเพณีวัฒนธรรม เกิดประเพณีบูชาพระธาตุ, สรงน้ำพระธาตุ เสรฐกฐิกิจ หลักธรรมสอนให้ขยัน, ซื่อสัตย์, ประหยัด, และรู้จักพึ่งพาตนเอง

พระมหาไณยยา ชาคโร (พรหมทัต) (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาความสำคัญของพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ (พระธาตุหนองบัว) ที่มีต่อชุมชน” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับพระธาตุเจดีย์: ประกอบด้วย การออกแบบเจดีย์ตามหลักพุทธศาสนา การปฏิบัติต่อพระเจดีย์ อานิสงส์ของการสร้างเจดีย์ อานิสงส์ของการบูชาพระเจดีย์ ความเป็นมาของพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์: พระธาตุองค์เล็กสร้างใน พ.ศ.2499 แล้วเสร็จ พ.ศ.2501 พระธาตุใหญ่ครอบสร้าง พ.ศ.2505 เสร็จ พ.ศ.2512 มีการบูรณะในปี พ.ศ.2551 ความสำคัญของพระธาตุเจดีย์ต่อชุมชน: การให้ทาน ส่งเสริมความเสียสละและช่วยเหลือสังคม การรักษาศิล ส่งเสริมความมีวินัยและศีลธรรม การภavana ฝึกกาย, ศีล, จิต, และปัญญา เพื่อให้ดำรงชีวิตอย่างไม่ประมาท

พระครูปลัดวัลลภ วชิรวโส (เดชผิว) (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับชีวิตหลังความตายในประเพณีของกลุ่มชาวลาวและ

กลุ่มชาวเขมร” ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีของศาสนาและความเชื่อ: แบ่งเป็น ศาสนาอเทวนิยม (เช่น พุทธศาสนา) ศาสนาพหุเทวนิยม (เช่น พราหมณ์-ฮินดู) ศาสนาวิญญานนิยม (เชื่อว่าสรรพสิ่งมีวิญญาณ) ความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายของชาวลาวและชาวเขมร: มีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอุทิศบุญให้ผู้ล่วงลับ เช่น "บุญข้าวสาก" ของชาวลาว และ "แซนโฌนตา" ของชาวเขมร การทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ตายมีรากฐานจากคำสอนในคัมภีร์พุทธศาสนา ผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมของแต่ละกลุ่ม รูปแบบพิธีกรรมสำคัญ: การเตรียมวัตถุธานเพื่อถวายพระสงฆ์และอุทิศส่วนบุญ การทำเครื่องเซ่นไหว้บูชาผีตามความเชื่อท้องถิ่น วัตถุประสงค์ของพิธีกรรม: อุทิศผลบุญให้ผู้ล่วงลับ แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ เชื่อว่าผู้ล่วงลับจะได้รับบุญและมีความสุขในสุคติ

สรุป งานวิจัยทั้ง 5 ฉบับเน้นศึกษาความเชื่อและประเพณีทางพระพุทธศาสนา ในบริบทของท้องถิ่นต่าง ๆ ในประเทศไทย ทั้งเรื่องพระธาตุ, พิธีกรรมทางศาสนา, และความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย โดยสะท้อนถึงบทบาทของศาสนาในการดำเนินชีวิตของชุมชน และผลกระทบต่อวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอยะรัง จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญ

2. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ที่ใช้ในการศึกษาคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย พระสงฆ์และนักบวชในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ และผู้มีความรู้ด้านพิธีกรรมชาวบ้านและผู้เข้าร่วมพิธีกรรม

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** 1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง 2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อศึกษาพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญ และ 3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของ

พิธีกรรมที่มีต่อวิถีชีวิตของชุมชน 4. การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Analysis) จากหนังสือ งานวิจัย และเอกสารทางศาสนาเกี่ยวกับพระธาตุและพิธีกรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุ ลงพื้นที่วัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี เพื่อสัมภาษณ์และสังเกตการณ์พิธีกรรม บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญจากข้อมูลที่ได้ ใช้ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายผลการศึกษาโดยเชื่อมโยงข้อมูลเชิงบริบท ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เช่น การเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

6. จริยธรรมการวิจัย ให้ความเคารพและขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลก่อนการสัมภาษณ์ รักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคล และใช้ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมของการวิจัยในมนุษย์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุในพระพุทธศาสนาเถรวาท ความเชื่อในการบูชาพระธาตุมีพื้นฐานมาจากศรัทธาในพระรัตนตรัย โดยเชื่อว่าพระธาตุเป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้า มีพลังศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยเสริมความเป็นสิริมงคล สร้างบุญบารมี และนำพาสู่การหลุดพ้นในภพชาติหน้า พิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเวียนเทียน การถวายพุทธบูชา การปิดทอง การสวดมนต์ และการแห่พระธาตุ ซึ่งสะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน พิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การถวายพุทธบูชาและการแห่พระธาตุ ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน โดยเป็นโอกาสให้คนในพื้นที่ร่วมกันสืบทอดมรดกทางศาสนาและวัฒนธรรม การบูชาพระธาตุในพระพุทธศาสนาเถรวาทไม่เพียงแสดงถึงความศรัทธาทางศาสนา แต่ยังสะท้อนถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชน ช่วยสืบสานเอกลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สภาพปัจจุบันความเชื่อ และพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี มีความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพลังศักดิ์สิทธิ์และสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น ความเชื่อในเรื่องโชค ลาภ ความสำเร็จ สุขภาพ และการปัดเป่าภัยพิบัติ การสักการะพระธาตุนางเพ็ญไม่เพียงแต่เป็นการบูชาพระธาตุแต่ยังเป็นการเคารพบรรพบุรุษ และการสะสมบุญกุศลเพื่อเสริมสิริมงคลในชีวิต โดยพิธีกรรมบางคนจะทำเฉพาะตัว เช่น การอธิษฐานขอพร หรือการถวายเครื่องสักการะต่างๆ เช่น ผ้าขาว น้ำอบ และน้ำหอมเพื่อเสริมพลังศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในเรื่องของปาฏิหาริย์จากพระธาตุ เช่น การรักษาโรคและการประสบความสำเร็จในชีวิต มีการจัดพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุญบั้งไฟ เช่น การขอฝนจากเทวดาและเทพเจ้าผู้ปกปักรักษาชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงระหว่างการบูชาพระธาตุและการทำบุญบั้งไฟเพื่อเสริมความอุดมสมบูรณ์ให้กับชุมชน ความเชื่อในเรื่องกรรม บุญ-บาปยังคงมีความสำคัญในชุมชน โดยการทำบุญและอุทิศส่วนกุศลถือเป็นการสะสมบุญเพื่อชดเชยบาปและปกป้องจากภัยพิบัติ พิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญยังคงสะท้อนถึงการเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยการรักษาความเชื่อดั้งเดิมพร้อมกับการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยใหม่

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 วิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี เผยให้เห็นถึงผลกระทบที่มีต่อวิถีชีวิตของชุมชนในหลายด้าน ดังนี้ 1. ด้านปัจเจกบุคคล การบูชาพระธาตุนางเพ็ญช่วยสร้างความมั่นคงทางจิตใจและให้ที่พึ่งทางใจแก่บุคคลในยามทุกข์ยาก เช่น การขอพรหรือแก้บน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมชีวิตประจำวันที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา การปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอช่วยเสริมสร้างระเบียบวินัยในชีวิตและการตระหนักถึงความสำคัญของการตอบแทนพระธาตุในการขอพรสำเร็จ นอกจากนี้ยังช่วยสร้างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน 2. ด้านสังคม อธิติฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ ความเชื่อในอิทธิฤทธิ์ของพระธาตุนางเพ็ญช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและสร้างความหวังให้กับชาวบ้าน โดยการบูชาและขอพรเชื่อว่าจะช่วยให้ชีวิตสงบสุขและป้องกันภัยอันตราย พิธีกรรมเหล่านี้ส่งผลต่อการสร้างความสามัคคีในชุมชนและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3. ด้านบุญบั้งไฟ บุญบั้งไฟเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการขอฝนและเสริมสิริมงคลให้กับเกษตรกร ชาวบ้านมักร่วมกันทำบุญและปล่อยบั้งไฟ เพื่อขอพรจากพระธาตุและเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน การร่วมกิจกรรมดังกล่าวยังช่วยรักษามรดกทางวัฒนธรรม

และประเพณีให้คงอยู่ต่อไป 4. ด้านกรรม บุญ-บาป ความเชื่อในเรื่องกรรมดีและกรรมชั่วเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของชาวบ้าน การบูชาพระธาตุนางเพ็ญช่วยสะสมบุญและลดผลกระทบไม่ดีซึ่งส่งผลให้ชาวบ้านมีจิตใจที่สงบและทำความดีในชีวิตประจำวัน พิธีกรรมเช่นการทำบุญและสวดมนต์ช่วยเสริมสร้างความศรัทธาและรักษาจิตสำนึกทางศีลธรรมในชุมชน 5. ด้านสังคม เศรษฐกิจ และชุมชน การบูชาพระธาตุนางเพ็ญมีผลสำคัญต่อความสามัคคีในชุมชน โดยเฉพาะในการจัดงานบุญและเทศกาลต่างๆ เช่น งานบุญบั้งไฟ ซึ่งกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่นและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในชุมชน นอกจากนี้ยังช่วยรักษามรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นให้ยั่งยืนต่อไป การบูชาพระธาตุนางเพ็ญมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างจิตสำนึกทางศีลธรรม สังคมที่สงบสุข และเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในชุมชนวัดเกาะแก้ว ช่วยให้ชาวบ้านมีความหวังและมั่นคงทางจิตใจในการดำเนินชีวิต

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีบทบาทสำคัญในมิติศาสนา วัฒนธรรม และสังคม ด้านศาสนา ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุช่วยสร้างศรัทธาและเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับธรรมะด้านวัฒนธรรม พิธีกรรมการบูชาพระธาตุสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ด้านสังคม การบูชาพระธาตุช่วยเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน และเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา ด้านจิตใจ พิธีกรรมการบูชาช่วยปลูกฝังคุณธรรม ความสงบ และความศรัทธาแก่ผู้ปฏิบัติ ดังนั้นการบูชาพระธาตุจึงไม่เพียงเป็นกิจกรรมทางศาสนา แต่ยังเป็นสื่อกลางที่ช่วยส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม สังคม และจิตใจที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมพุทธ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสงกรานต์ จิรวทโน (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาองค์ความรู้และการส่งเสริมประเพณีหกเป็งล่องฟ้า ไหว้สาพระธาตุดอยตุง” ผลการวิจัยพบว่าประวัติพระธาตุดอยตุง พบว่ามีพระธาตุ 2 องค์ที่สร้างต่างสมัยกัน องค์แรกสร้างโดยพระเจ้าอชุตราช (กษัตริย์องค์ที่ 3 แห่งเมืองโยนก) และองค์ที่สองสร้างโดยพญามังรายนาราช (กษัตริย์องค์ที่ 4 แห่งเมืองโยนก) ประเพณีหกเป็งล่องฟ้า เป็นพิธีกรรมสำคัญของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดเชียงราย จัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน 4 (เดือน 6 เหนือ) เพื่อสรงน้ำพระธาตุ เป็นทั้งการอนุรักษ์ประเพณีและส่งเสริมการท่องเที่ยว แนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ ใช้กระบวนการ

สื่อสาร 4 ช่องทาง ได้แก่ เอกสาร, สื่อออนไลน์, แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสารสังคม เพื่อเผยแพร่ประเพณีทกเบ็ญล่องฟ้าให้เป็นที่รู้จัก

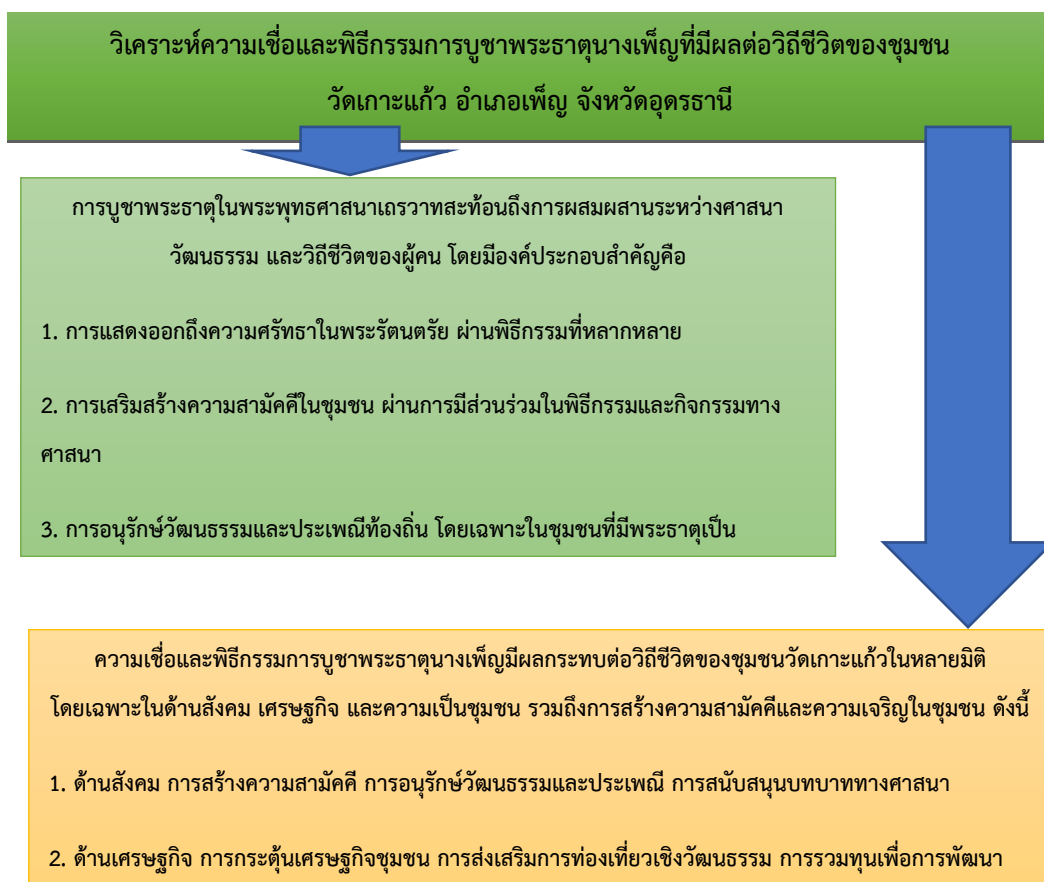
2. การศึกษาสภาพปัจจุบันของความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญในชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอยะรัง จังหวัดอุดรธานี พบว่าความเชื่อนี้มีบทบาทสำคัญในชีวิตของชุมชน โดยผสมผสานศาสนาพุทธและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสามารถอธิบายได้ในมิติต่าง ๆ ดังนี้ 1. ด้านจิตใจ ความศรัทธาต่อพระธาตุช่วยเสริมกำลังใจ ความหวัง และความมั่นคงทางจิตวิญญาณ 2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม พิธีกรรมเป็นศูนย์กลางของชุมชน ส่งเสริมความสามัคคีและสืบทอดวัฒนธรรม 3. ด้านเศรษฐกิจ พิธีกรรมดึงดูดการท่องเที่ยว กระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น 4. ด้านศาสนาและศีลธรรม ความเชื่อในกรรม บุญ-บาป ส่งเสริมการทำความดีและถ่ายทอดคุณค่าทางศาสนา การปรับตัวในยุคปัจจุบัน แม้สังคมเปลี่ยนแปลง แต่พิธีกรรมยังคงสืบทอดต่อไป โดยปรับให้เข้ากับยุคสมัย โดยสรุป ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญมีความสำคัญต่อชุมชนในหลายมิติ ทั้งด้านจิตใจ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ อีกทั้งยังสามารถปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้พระธาตุนางเพ็ญยังคงเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตของชุมชนไว้อย่างมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสิทธิชัย จิตโสภณ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบประเพณีการตั้งธรรมเวสสันดรของชาวไทยจีน” ผลการวิจัยพบว่า ความสำคัญของเทศน์มหาชาติในชาวไทยจีน ชาวไทยจีนมีความเชื่อว่าการฟังเทศน์มหาชาติจะส่งผลให้ได้รับอานิสงส์ เช่น ได้พบพระศรีอริยเมตไตรย, เสวยสมบัติในสวรรค์, และไม่ตกนรก รูปแบบการตั้งธรรมเวสสันดร มี 4 รูปแบบสำคัญ ได้แก่ การจัดพิธีโดยมีจุดประสงค์เพื่อการเทศน์โดยตรง การเทศน์เป็นส่วนหนึ่งของพิธีบรรพชาอุปสมบท การเทศน์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับ การเทศน์ตามประเพณีลอยกระทง รูปแบบการเทศน์ ใช้การเทศน์มหาชาติแบบ 13 กัณฑ์โดยเรียงลำดับ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวการบำเพ็ญบารมีของพระเวสสันดร

3. จากการศึกษาพบว่า ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชนวัดเกาะแก้วในสามมิติหลัก ได้แก่ 1. ด้านสังคม พิธีกรรมทางศาสนาเป็นศูนย์กลางของชุมชน ส่งเสริมความสามัคคีและอัตลักษณ์ร่วม ชาวบ้านมีส่วนร่วมในงานบุญและประเพณี ส่งผลให้เกิดสังคมที่เข้มแข็งและเกื้อกูลกัน 2. ด้านเศรษฐกิจ พิธีกรรมเหล่านี้กระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งเสริมการค้าขาย และสร้างรายได้ให้กับชุมชน ผ่านการจำหน่ายสินค้า บริการ และการบริจาคเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ 3. ด้านวัฒนธรรมและ

ชุมชน พระธาตุนางเพ็ญเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยรักษาและถ่ายทอดประเพณีแก่คนรุ่นใหม่ รวมถึงเป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น การศึกษาและสวัสดิการ ความเชื่อและพิธีกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความสามัคคี กระตุ้นเศรษฐกิจ และรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน ทำให้พระธาตุนางเพ็ญเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาณัฐนันท์ ฉนทสีโล (ไชยยายอง) (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหริภุญชัยของชาวพุทธล้านนา” ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีของความเชื่อทางพุทธศาสนา ได้แก่ กัมมสัทธา เชื่อในกฎแห่งกรรม วิปากสัทธา เชื่อว่ากรรมส่งผลตามมา กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ประวัติพระธาตุหริภุญชัยสร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า โดยพระเจ้าอาทิตยราช กษัตริย์นครหริภุญชัย อิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อชาวพุทธล้านนา ส่งผลต่อ 4 ด้าน วิถีชีวิต ใช้ชีวิตเรียบง่าย, มีสันโดษ, อ่อนน้อม สังคม เคารพผู้อาวุโส, อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ประเพณีวัฒนธรรม เกิดประเพณีบูชาพระธาตุ, สรงน้ำพระธาตุ เศรษฐกิจ หลักระรสอนให้ขยัน, ซื่อสัตย์, ประหยัด, และรู้จักพึ่งพาตนเอง

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนวัดเกาะแก้วในหลายด้าน

1. ด้านสังคม การบูชาพระธาตุนางเพ็ญส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน ผ่านกิจกรรมร่วมกัน เช่น การจัดขบวนแห่และงานบุญ ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น และเสริมบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางของชุมชน

2. ด้านเศรษฐกิจ การจัดงานบูชาและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน เพิ่มรายได้จากการขายสินค้าท้องถิ่นและของที่ระลึก รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวและการรวมทุนในชุมชน

3. ด้านชุมชน พิธีกรรมช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกส่วนรวม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน พร้อมสร้างอัตลักษณ์และภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

สรุปคือ การบูชาพระธาตุนางเพ็ญไม่เพียงส่งเสริมจิตวิญญาณและศาสนา แต่ยังช่วยพัฒนาชุมชนในด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นศึกษาผลกระทบของความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญต่อวิถีชีวิตของชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1. ด้านสังคม การบูชาพระธาตุนางเพ็ญช่วยเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น และเสริมบทบาทของวัดในชุมชน 2. ด้านเศรษฐกิจ การจัดงานบูชาพระธาตุช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจโดยดึงดูดนักท่องเที่ยวและเพิ่มการขายสินค้าท้องถิ่น รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 3. ด้านชุมชน พิธีกรรมช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกส่วนรวม พัฒนาความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการบูชาพระธาตุนางเพ็ญส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ พร้อมส่งเสริมความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งจากการวิจัยผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1. การส่งเสริมและอนุรักษ์ความเชื่อและพิธีกรรมทางวัฒนธรรม หน่วยงานท้องถิ่นและองค์กรวัฒนธรรมควรร่วมมือกันจัดทำแผนอนุรักษ์พิธีกรรมบูชาพระธาตุนางเพ็ญ โดยการจัดงานประเพณีที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนในทุกปี เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน 2. การบูรณาการความเชื่อและพิธีกรรมกับการพัฒนาชุมชน ควรบูรณาการพิธีกรรมและความเชื่อในการบูชาพระธาตุเข้ากับแผนพัฒนาชุมชนในมิติต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และการสร้างโอกาสในการจ้างงานสำหรับคนในพื้นที่ และ 3. การศึกษาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ควรจัดทำสื่อการเรียนรู้ เช่น หนังสือ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สารคดี หรือแหล่งข้อมูลดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุนางเพ็ญ เพื่อให้คนรุ่นใหม่และผู้สนใจมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญและเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 1. การพัฒนากิจกรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความเชื่อและพิธีกรรม นำผลวิจัยมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมหรือประเพณีท้องถิ่นที่สะท้อนความสำคัญของพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ 2. การจัดทำหลักสูตรหรือเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้ใช้ข้อมูลจากการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนท้องถิ่นหรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เน้นการปลูกฝังคุณค่าและความรู้เกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมแก่เยาวชนและคนรุ่นใหม่ และ 3. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใช้ผลวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และความสำคัญของพระธาตุนางเพ็ญ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบในชุมชนอื่น ควรทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบกับชุมชนอื่นที่มีลักษณะความเชื่อและพิธีกรรมคล้ายคลึงกัน เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบต่อวิถีชีวิตและการพัฒนาในชุมชนที่แตกต่างกัน 2. การวิจัยในเชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพ การวิจัยในครั้งถัดไปควรเพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น แบบสอบถาม หรือสถิติที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา และ 3. การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ควรเน้นการวิจัยที่วิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากความเชื่อและพิธีกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- เจริญศรี ศรีสุวรรณ. (2563). บทบาทของศาสนาในชุมชนชนบทไทย. อุบลราชธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- บุญมา แสงทอง. (2560). วัฒนธรรมและความเชื่อในพระพุทธศาสนาเถรวาท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- พระครูใบฎีกาณัฐนันท์ ฉนทสีโล (ไชยยายอง). (2563). ศึกษาความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหริภุญชัยของชาวพุทธล้านนา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูปลัดวัลลภ วชิรวโส (เดชผิว). (2567). การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับชีวิตหลังความตายในประเพณีของกลุ่มชาวลาวและกลุ่มชาวเขมรในจังหวัดปราจีนบุรี. ในดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไฉนศยา ชาคโร (พรหมทัต). (2563). ศึกษาความสำคัญของพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ (พระธาตุหนองบัว) ที่มีต่อชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสงกรานต์ จีรวฑฒโน. (2567). การศึกษาองค์ความรู้และการส่งเสริมประเพณีหบกี้เป้งล่องฟ้า ไหว้สาพระธาตุดอยตุง ในจังหวัดเชียงราย. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสิทธิชัย จิตโสภโณ. (2567). ศึกษารูปแบบประเพณีการตั้งธรรมเวสสันดรของชาวไทยขึ้นในจังหวัดเชียงราย. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิมพ์ลักษณ์ จันทรา. (2565). บทบาทของพระธาตุในวัฒนธรรมไทยและลาว. นครพนม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครพนม.
- วรรัตน์ วัฒนสุข. (2561). การสืบทอดพิธีกรรมทางศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิชัย กุลบุตร. (2564). การเปลี่ยนแปลงของศาสนาและวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย ปัญญาธิคุณ. (2562). พิธีกรรมทางศาสนาและอิทธิพลต่อสังคมไทย. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรพล โพธิ์ทอง. (2566). พิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับพระธาตุในสังคมไทย. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.